

UNHCRUnited Nations High Commissioner for Refugees
Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés

17/06/2009

20 Ιουνίου: Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων
«Πραγματικοί Άνθρωποι – Πραγματικές Ανάγκες»

**Εκτιμήσεις και προτάσεις του Γραφείου της Υ.Α. στην Ελλάδα
για τα κύρια ζητήματα προστασίας των προσφύγων**

I. «Ασφάλεια»

Πρόσβαση στην ελληνική Επικράτεια, οργανωμένη υποδοχή, πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, σεβασμός της αρχής της μη επαναπροώθησης.

Παρούσα κατάσταση

- Η αύξηση της ροής «μικτών μεταναστευτικών ρευμάτων» (πρόσφυγες και οικονομικοί μετανάστες) τα τελευταία χρόνια δημιουργεί ιδιαίτερα έντονες πιέσεις στα σημεία εισόδου (ιδίως Έβρος και νησιά Αν.Αιγαίου). Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, το 2008 συνελήφθησαν για «παράνομη είσοδο» 146.337 αλλοδαποί (2007: 112.364 – 2006: 95.239 – 2005: 40.000). Από αυτούς, 44.610 συνελήφθησαν στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα με την Τουρκία. Ορισμένες ιδιαίτερα «κρίσιμες» εθνικότητες: 25.517 από τους συλληφθέντες ήταν Αφγανοί, 15.940 Ιρακινοί, και 6.713 Σομαλοί.
- Ένας μεγάλος αριθμός «μη νόμιμα» εισερχομένων έχει ανάγκη διεθνούς προστασίας: πρόσφυγες λόγω ατομικής δίωξης στη χώρα τους ή ξεριζωμένοι από πολέμους και γενικευμένες καταστάσεις βίας που θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή τους, τη σωματική ακεραιότητα ή την ελευθερία τους (π.χ. Αφγανοί, Ιρακινοί, Σομαλοί). Όμως πολλοί δεν ζητούν προστασία-άσυλο στην Ελλάδα (προσφυγικό καθεστώς ή επικουρική προστασία), επιθυμώντας να συνεχίσουν το δρόμο τους για άλλες χώρες της Ε.Ε., για διάφορους λόγους, μεταξύ των οποίων και η έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα ασύλου όπως ισχύει και εφαρμόζεται στην Ελλάδα. Το γεγονός αυτό, καθώς και το ότι οι πρόσφυγες χρησιμοποιούν, αναγκαστικά, τους ίδιους δρόμους και μεθόδους με τους οικονομικούς μετανάστες για να περάσουν τα σύνορα, κάνει ακόμα δυσκολότερο τον εντοπισμό τους και την παροχή της προστασίας που θα δικαιούνταν.
- Μόνο το 1,5% των αιτημάτων ασύλου που υποβλήθηκαν το 2008 στην Ελλάδα, υποβλήθηκαν στα σημεία εισόδου.
- Η έλλειψη των κατάλληλων δομών υποδοχής στα Ελληνικά σύνορα (μεταξύ άλλων: έλλειψη διερμηνέων, απουσία ή ελλιπής νομική συνδρομή, ανεπάρκεια εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού για την υποδοχή και φροντίδα τους στα σημεία εισόδου) έχει ως αποτέλεσμα την έκθεση των αλλοδαπών που δικαιούνται διεθνούς προστασίας σε κινδύνους: από την επαναπροώθησή τους στην Τουρκία (και από εκεί στις χώρες καταγωγής τους), μέχρι και την κράτησή τους σε ιδιαίτερα προβληματικές συνθήκες, ή τη μη προώθησή τους στις ειδικές δομές φιλοξενίας ανάλογα με τις ανάγκες τους. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν οι αναφορές και καταγγελίες για «άτυπες επαναπροωθήσεις» στην Τουρκία μέσω του Έβρου, χωρίς να έχουν τηρηθεί οι προβλεπόμενες διαδικασίες και χωρίς να έχουν υπάρξει οι αναγκαίες εγγυήσεις για την απρόσκοπτη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου.
- Τα «κέντρα προσωρινής διαμονής» ή «φιλοξενίας» στα σημεία εισόδου, είναι στην πραγματικότητα κέντρα διοικητικής κράτησης, όπου κρατούνται όλοι οι αλλοδαποί που εισήλθαν χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα μέχρι 3 μήνες, ενόψει απέλασης, η οποία τις

περισσότερες φορές δεν είναι εφικτή. Παρά τα θετικά βήματα που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια με τη λειτουργία των νέων κέντρων στο Φυλάκιο του Έβρου και στο Βαθύ της Σάμου, στην πλειοψηφία των κέντρων αυτών δεν πληρούνται οι ελάχιστες προδιαγραφές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Προτάσεις Ύψιτης Αρμοστείας

- Πλήρης σεβασμός της αρχής μη επαναπροώθησης-απέλασης των αλλοδαπών που δικαιούνται διεθνούς προστασίας. Αποφυγή κάθε μέτρου προς αυτή την κατεύθυνση πριν εξαντληθούν όλα τα περιθώρια διαπίστωσης των πραγματικών αναγκών και αιτημάτων τους. Στη βάση αυτή, άμεση παύση της πρακτικής των «άτυπων επαναπροωθήσεων-επιστροφών» που, σύμφωνα με σχετικές καταγγελίες και αναφορές, εφαρμόζονται αδιακρίτως σε ομάδες αλλοδαπών (μέσω του Έβρου ή των νησιών, στην Τουρκία). Για τον ίδιο λόγο, αποφυγή επιστροφών στην Τουρκία των νεο-αφιχθέντων βάσει του σχετικού Πρωτόκολλου Επανεισοδοχής, εάν δεν έχει προηγηθεί πλήρης ενημέρωση, διερμηνεία, νομική συνδρομή και εξακρίβωση των αναγκών, ιδιαίτερα όσον αφορά αλλοδαπούς που προέρχονται από περιοχές πολέμου ή χώρες που κατεξοχήν «παράγουν πρόσφυγες».
- Γενικότερα, τα μέτρα ελέγχου της «παράνομης» μετανάστευσης και η πολιτική «αποτροπής» των Ελληνικών αρχών στα σύνορα πρέπει να εφαρμόζονται με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε ενδεχόμενο έκθεσης της ανθρώπινης ζωής σε κίνδυνο, για όλους ανεξαιρέτα τους αλλοδαπούς.
- Δημιουργία δομών υποδοχής στα βασικά σημεία εισόδου όπου καταφθάνουν πρόσφυγες (Έβρος, νησιά Αν. Αιγαίου), στα πρότυπα άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Ενημέρωση νεο-αφιχθέντων για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, με διερμηνείς (στελέχωση αστυνομίας, λιμενικού, νομαρχιών) και δωρεάν κρατική νομική συνδρομή. Επαρκής στελέχωση των αρχών με εξειδικευμένο προσωπικό και καταρτισμένο στα ζητήματα ασύλου, εμπορίας ανθρώπων και αντιμετώπισης ανηλίκων.
- Εντοπισμός-διαχωρισμός των διαφόρων κατηγοριών νεο-αφιχθέντων αλλοδαπών, με καταγραφή-διαπίστωση των αναγκών κάθε ομάδας για αντίστοιχη αντιμετώπιση και μεταχείριση (νομική, κοινωνική, ιατροφαρμακευτική, ψυχολογικής στήριξης κλπ.). Ιδιαίτερη προστασία και φροντίδα για τους αιτούντες άσυλο, τα θύματα βασανιστηρίων, τα θύματα εμπορίας ανθρώπων κ.α., με προώθησή τους στις προβλεπόμενες από το νόμο ειδικές μονάδες υποδοχής και φιλοξενίας. Ειδικότερα για τους ασυνόδευτους ανήλικους, ουσιαστική ενεργοποίηση και ενίσχυση του θεσμού της επιτροπείας και άμεση προώθησή τους στα ειδικά κέντρα φιλοξενίας ανηλίκων με ενίσχυσή τους σε εξειδικευμένο προσωπικό και παρεχόμενες υπηρεσίες (πρωταρχικής σημασίας: η ενίσχυση του κέντρου που λειτουργεί στην Αγιάσο της Λέσβου για φιλοξενία νεοαφιχθέντων ασυνόδευτων ανηλίκων, καθώς και η δημιουργία και άλλων αντίστοιχων). Για την επίτευξη των σκοπών αυτών θα είναι χρήσιμο να αξιοποιηθεί και να μεταδοθεί και σε άλλα σημεία εισόδου η εμπειρία από τις καλές πρακτικές που υιοθετήθηκαν κατά την υλοποίηση Προγραμμάτων με ευρωπαϊκά κονδύλια, όπως το Πρόγραμμα «Αιγέας» κ.α.
- Εξασφάλιση όλων εκείνων των προϋποθέσεων στα σημεία εισόδου που να διευκολύνουν όσους επιθυμούν να ζητήσουν άσυλο να έχουν ουσιαστική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, με όλες τις εγγυήσεις: σωστή ενημέρωση και νομική συνδρομή, διερμηνεία στη γλώσσα τους, άμεση παραλαβή και

προώθηση των αιτημάτων ασύλου από τις αρμόδιες αρχές (καταρτισμένο προσωπικό, αποκλειστικής απασχόλησης για τις υποθέσεις ασύλου). Κατάργηση όλων των μέτρων που δυσκολεύουν ή αποθαρρύνουν τα αιτήματα ασύλου στα σύνορα (όπως είναι η κράτηση επί μακρότερο χρονικό διάστημα, που παρατηρείται σε ορισμένα σημεία εισόδου, ή η καθυστέρηση στην παραλαβή και διεκπεραίωση των αιτημάτων από τις αστυνομικές αρχές).

- Μη επιβολή του μέτρου της διοικητικής κράτησης για όσους αλλοδαπούς υποβάλλουν αίτημα ασύλου, παρά μόνο για εξαιρετικούς λόγους, επαρκώς αιτιολογημένους για κάθε ατομική περίπτωση, σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Οδηγίες της Υ.Α. Γενικότερα, για όλους τους «μη νόμιμα» εισερχόμενους στη χώρα αλλοδαπούς που κρατούνται προσωρινά στα σημεία εισόδου βάσει του νόμου, συνθήκες κράτησης που να ανταποκρίνονται στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στη βάση αυτή, οριστική διακοπή λειτουργίας ακατάλληλων εγκαταστάσεων που χρησιμοποιούνται ως χώροι κράτησης (π.χ. κέντρο Παγανής στη Μυτιλήνη), δημιουργία νέων κέντρων που να πληρούν τις διεθνείς προδιαγραφές όπου κριθεί αναγκαίο, και βελτιώσεις σε υπάρχουσες εγκαταστάσεις που επιδέχονται βελτίωσης. Υιοθέτηση Κανονισμού Λειτουργίας για όλα τα κέντρα προσωρινής κράτησης και πρόσβαση σε αυτά μη κυβερνητικών οργανώσεων που επιθυμούν να συνδράμουν τους αιτούντες άσυλο και τις ιδιαίτερα ευπαθείς ομάδες.

II. «Προστασία - Άσυλο»

Ταχεία, δίκαιη και αποτελεσματική διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα, με ριζικές μεταρρυθμίσεις στη νομοθεσία και στην πρακτική. Αύξηση των ποσοστών χορήγησης διεθνούς προστασίας (καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας ή ανθρωπιστικό καθεστώς)

Παρούσα κατάσταση

- Το 2008 υποβλήθηκαν 19.884 αιτήματα ασύλου στην Ελλάδα. (25.113 το 2007, 12.267 το 2006, 9.050 το 2005), η οποία βρίσκεται στην 8^η θέση της παγκόσμιας κατάταξης αναπτυγμένων χωρών ως προς την υποβολή αιτημάτων (5% του συνόλου) και στην 9^η θέση όσον αφορά αριθμό αιτούντων άσυλο ανά 1.000 κατοίκους. Τα περισσότερα αιτήματα υποβλήθηκαν από Πακιστανούς (34,77%) και ακολουθούν οι Αφγανοί (11,50%), Γεωργιανοί (11,27%), Μπαγκλαντεσιανοί (8,94%) και Ιρακινοί (8,85%).
- Το ποσοστό χορήγησης προσφυγικού καθεστώτος, κατά το 2008, ήταν 0,05% σε πρώτο βαθμό (14 θετικές αποφάσεις σε σύνολο 29.573 υποθέσεων που εξετάστηκαν) και 10,29% σε δεύτερο βαθμό (344 θετικές αποφάσεις σε 3.342 υποθέσεις). Είναι προφανές ότι ο α' βαθμός δεν λειτουργεί, με όλους τους κινδύνους που αυτό συνεπάγεται για τους αιτούντες άσυλο (πολλοί από τους οποίους χάνουν το δικαίωμα προσφυγής για διάφορους λόγους που σχετίζονται με την όλη προβληματική διαδικασία).
- Ο χρόνος εξέτασης μπορεί να κομμάτινται από μερικούς μήνες μέχρι ενάμιση χρόνο σε πρώτο βαθμό, και από ένα μέχρι και επτά χρόνια σε δεύτερο βαθμό. Η καθυστέρηση αυτή λειτουργεί σε βάρος όσων έχουν πραγματικά ανάγκη από διεθνή προστασία (ευδεικτικά, μεγάλος αριθμός Ιρακινών, Αφγανών, Κούρδων, Σομαλών κα. περιμένουν εδώ και χρόνια την οριστική εκδίκαση των υποθέσεών τους). Από την άλλη, επιβαρύνει το σύστημα ασύλου με «προφανώς αβάσιμα» αιτήματα οικονομικών

μεταναστών που προσδοκούν να νομιμοποιηθούν προσωρινά την παραμονή τους στη χώρα. Πάνω από 30.000 αιτήματα εκκρεμούσαν στα τέλη του 2008 για εξέταση στο β' βαθμό.

- Σοβαρά προβλήματα παρατηρούνται στην ενημέρωση, τη διερμηνεία (ιδιαίτερα στα σημεία εισόδου), τον τρόπο διενέργειας των συνεντεύξεων, τη νομική συνδρομή, την επίδοση των σχετικών αποφάσεων στους αιτούντες άσυλο κα.
- Ιδιαίτερα προβληματικό είναι το γεγονός ότι δεν εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη πρόσβαση και παραλαβή/καταγραφή των αιτημάτων ασύλου στη Δ/νση Αλλοδαπών Αττικής («Πέτρου Ράλλη»), που συγκεντρώνει πάνω από το 90% των αιτημάτων, με αποτέλεσμα τις ουρές χιλιάδων ατόμων κάθε Σάββατο και τα τραγικά περιστατικά τριών θανάτων τον τελευταίο χρόνο.
- Όλα τα παραπάνω αποτρέπουν σημαντικό αριθμό προσφύγων από το να υποβάλουν αιτήματα ασύλου και επικουρικής προστασίας στην Ελλάδα, εκθέτοντάς τους στους κινδύνους που συνεπάγεται η «μη νόμιμη» παραμονή τους, ενόψει της αναζήτησης τρόπων διέλευσης σε άλλες χώρες της Ε.Ε. Όταν και εφόσον καταφέρουν να φθάσουν εκεί και ζητήσουν άσυλο, επιστρέφονται βάσει του Κανονισμού του Δουβλίνου II, που προβλέπει ως κανόνα ότι τα αιτήματα ασύλου υποβάλλονται και εξετάζονται από την χώρα πρώτης εισόδου.
- Για όλους τους παραπάνω λόγους, αλλά και για τις σοβαρές ανεπάρκειες στο σύστημα φιλοξενίας και κοινωνικής μέριμνας των αιτούντων άσυλο, η Ύπατη Αρμοστεία εξέδωσε τον Απρίλιο 2008 την Θέση-Σύσταση να μην επιστρέφονται στη Ελλάδα βάσει του Κανονισμού του Δουβλίνου II άτομα που ζητούν άσυλο σε άλλες χώρες της Ε.Ε., μέχρις ότου το σύστημα ασύλου βελτιωθεί σημαντικά στην Ελλάδα. Η θέση αυτή παραμένει πάντα σε ισχύ.
- Το προωθούμενο Προεδρικό Διάταγμα για τροποποιήσεις στη διαδικασία ασύλου, δεν βελτιώνει την υπάρχουσα κατάσταση. Αντίθετα, υπονομεύει σοβαρά τη δίκαιη εξέταση των αιτημάτων ασύλου, δεδομένου ότι : (α) αναθέτει την αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων σε α' βαθμό στους Αστυνομικούς Διευθυντές ανά τη χώρα, χωρίς να εξασφαλίζει τις αναγκαίες εγγυήσεις για τη διερμηνεία, ενημέρωση και νομική συνδρομή, για την κατάρτιση, γνώση, εκπαίδευση αλλά και επάρκεια των τοπικών αστυνομικών και άλλων οργάνων, (β) καταργεί το δεύτερο βαθμό διοικητικής εξέτασης των αιτημάτων (Επιτροπή Προσφυγών), χωρίς την εγγύηση μιας ανεξάρτητης, αποτελεσματικής και ουσιαστικής προσφυγής σε περίπτωση απόρριψης, σε αντίθεση με ό,τι επιτάσσει η νομοθεσία της ΕΕ και (γ) για τις ήδη υποβληθείσες προσφυγές, υποβιβάζει το ρόλο της υπάρχουσας Επιτροπής Προσφυγών από αποφασιστικό σε απλά γνωμοδοτικό όργανο.

Προτάσεις Ύπατης Αρμοστείας

- Ριζική αναδιάρθρωση της διαδικασίας ασύλου με αφαίρεση των σχετικών αρμοδιοτήτων από την Αστυνομία (πέραν των προκαταρκτικών ενεργειών που σχετίζονται με την καταγραφή, διαπίστωση ταυτότητας κλπ. στα σημεία εισόδου) και προοδευτική μεταβίβασή τους σε νέο όργανο/σώμα που θα συσταθεί και του οποίου τα στελέχη θα εκπαιδευτούν κατάλληλα για το σκοπό αυτό.
- Ειδικότερα: (α) ανάθεση του α' βαθμού εξέτασης των αιτημάτων ασύλου και έκδοσης των σχετικών αποφάσεων σε εξειδικευμένη πολιτική αρχή (συλλογικό όργανο), με αποφασιστική αρμοδιότητα, η οποία θα είναι αποκεντρωμένη σε ορισμένες περιοχές της χώρας (π.χ. Περιφέρειες) και θα δρα υπό ενιαία κεντρική εποπτεία, έλεγχο και κατευθύνσεις, (β) άσκηση του β' βαθμού εξέτασης και απόφασης από ανεξάρτητο όργανο προσφυγών (Επιτροπή Προσφυγών ή Διοικητικά Δικαστήρια), το οποίο εξετάζει και

- αποφαινεται επί της ουσίας των υποθέσεων, ενώ η άσκηση των εν λόγω προσφυγών έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, (γ) σε συνδυασμό πάντα με τον έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας (έλεγχος νομιμότητας).
- Εξασφάλιση βασικών εγγυήσεων για το σύνολο της διαδικασίας, όπως: (α) κατάλληλα εκπαιδευμένο και καταρτισμένο προσωπικό, αποκλειστικής αρμοδιότητας και απασχόλησης για τις υποθέσεις ασύλου, (β) εξειδικευμένη και αμερόληπτη διερμηνεία (σε όλες τις απαιτούμενες γλώσσες) και (γ) δωρεάν κρατική νομική συνδρομή.
  - Για προώθηση των παραπάνω μεταρρυθμίσεων, δημιουργία «ομάδας εργασιών» με τη συμμετοχή διαφόρων φορέων (κρατικών και μη) και της Υπατης Αρμοστείας, προκειμένου να διερευνηθούν οι διάφορες μέθοδοι εφαρμογής των ανωτέρω αρχών και προτύπων, στη βάση και των όσων ισχύουν σε άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε.
  - Παράλληλα, και για όσο διάστημα διατηρηθεί το υπάρχον καθεστώς, άμεση επεξεργασία ενός σχεδίου δράσης από το Υπουργείο Εσωτερικών, με σκοπό διορθωτικά μέτρα βελτίωσης της διαδικασίας ασύλου (π.χ. πρόσληψη διερμηνέων, ενίσχυση των Τμημάτων Ασύλου του Υπουργείου και της Δ/νσης Αλλοδαπών Αττικής, αναβάθμιση των συνεντεύξεων με τους αιτούντες άσυλο, αιτιολόγηση των αποφάσεων σε α' βαθμό, σημαντική ενίσχυση της Επιτροπής Προσφυγών, δημιουργία ad hoc Επιτροπής για να εξετάσει σε β' βαθμό τα συσσωρευμένα αιτήματα προηγούμενων ετών κλπ.), στη βάση των συστάσεων που περιέχονται στην κοινή έκθεση της Υ.Α. και του Υπουργείου Εσωτερικών *«Προς μια δίκαιη και αποτελεσματική διαδικασία αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα στην Ελλάδα»*, που εκπονήθηκε τον Οκτώβριο του 2008.
  - Άμεση, κατά προτεραιότητα, εξέταση των αιτημάτων ασύλου όλων των ασυνόδευτων ανηλίκων που εκκρεμούν σε β' βαθμό.
  - Με την εφαρμογή των παραπάνω, που κινούνται στην κατεύθυνση της ταχείας, δίκαιης και αποτελεσματικής διαδικασίας εξέτασης των αιτημάτων διεθνούς προστασίας, θα αυξηθεί και το ποσοστό χορήγησης προσφυγικού καθεστώτος και καθεστώτος επικουρικής προστασίας.

III. «Στέγη-Κοινωνικά Δικαιώματα-Ένταξη»

Κοινωνική πρόνοια και φροντίδα για τις ιδιαίτερα ευπαθείς ομάδες με ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα της στέγασης. Μέτρα για ένταξη στην Ελληνική κοινωνία και ισότητα δικαιωμάτων αναγνωρισμένων προσφύγων με Έλληνες πολίτες

Παρούσα κατάσταση

- Οι υπάρχουσες σήμερα δομές στέγασης και κοινωνικής μέριμνας εξοληρετούν ένα πολύ μικρό ποσοστό από τους αλλοδαπούς που ζητούν άσυλο κάθε χρόνο. Τα κέντρα προσωρινής διαμονής/φιλοξενίας αιτούντων άσυλο αλλοδαπών, που λειτουργούν υπό την ευθύνη του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και υπό τη διαχείριση εξουσιοδοτημένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, έχουν σήμερα χωρητικότητα για 811 άτομα, τη στιγμή που τα νέα αιτήματα ασύλου το 2008 πλησίαζαν τις 20.000. Ένας σημαντικός αριθμός των ατόμων που ζητούν άσυλο δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για τη συντήρησή τους. Βάσει του Π.Δ. 220/2007, το Κράτος υποχρεούται να τους εξασφαλίζει στέγη, τροφή και ρουχισμό ή, ελλείψει

αυτών, να παρέχει αντίστοιχη οικονομική στήριξη,, καθώς και να εξασφαλίζει ένα βοήθημα για τα καθημερινά έξοδα.

- Ενώ δεν εξασφαλίζεται η κατά τα ως άνω ικανοποίηση των βασικών αναγκών των αιτούντων άσυλο από προνοιακές παροχές, τίθενται και σοβαρά προσκόμματα στην πρόσβασή τους στην εργασία, παρόλο που το σχετικό δικαίωμα κατοχυρώνεται στη σχετική νομοθεσία της Ε.Ε. Σε αντίθεση με προϋπόθεση πρακτική που θεράπευε, ως ένα βαθμό, την ανέχεια κάποιων εκ των αιτούντων άσυλο, σήμερα οι Νομαρχίες αρνούνται να εκδώσουν άδειες εργασίας σε αιτούντες άσυλο επικαλούμενες διατάξεις οι οποίες είχαν για χρόνια παραμείνει ανενεργές.
- Αποτέλεσμα των παραπάνω ελλείψεων είναι να βρίσκονται χιλιάδες αιτούντες άσυλο (ανάμεσά τους οικογένειες, ηλικιωμένοι και ασυνόδευτα παιδιά) χωρίς στέγη και πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας. Τέτοιες περιπτώσεις αστέγων και αβοήθητων αιτούντων άσυλο συναντώνται και σε ιδιαίτερα βεβαρημένες περιοχές, όπως ο Άγιος Παντελεήμονας ή η Ομόνοια στην Αθήνα ή ο άτυπος καταυλισμός της Πάτρας, με όλους τους κινδύνους που αυτό συνεπάγεται από τα κυκλώματα διακίνησης/εμπορίας ανθρώπων και εκμετάλλευσης ανηλίκων, ή φόβους για την ασφάλειά τους (χαρακτηριστικό το παράδειγμα Ιρανών «προσφύγων εντολής» της Υ.Α. για την πολιτική τους δράση, που βρέθηκαν να διαμένουν στο κτίριο του πρώην Εφετείου ελλείψει χώρων φιλοξενίας).
- Επιβαρυντικός παράγοντας για τους μη προστατευόμενους ασυνόδευτους ανήλικους είναι το εδάωτο της ηλικίας τους, που σε συνδυασμό με την έλλειψη θέσεων στα ειδικά κέντρα υποδοχής και τα προβλήματα στην αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού της επιτροπείας που προβλέπεται από το νόμο, οδηγεί στην εξαφάνιση παιδιών που καταγράφηκαν από τις αρμόδιες Υπηρεσίες ή Μ.Κ.Ο.
- Επίσης απουσιάζουν οι κατάλληλες δομές φροντίδας, προστασίας και κοινωνικο-ψυχολογικής στήριξης άλλων εδάωτων ομάδων, όπως είναι τα θύματα βασανιστηρίων ή τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.
- Οι παρεχόμενες υπηρεσίες στήριξης στα λιγοστά κέντρα φιλοξενίας αιτούντων άσυλο και ασυνόδευτων ανηλίκων, δεν επαρκούν για τη δημιουργική απασχόλησή τους, εκμάθηση ελληνικής γλώσσας ή εκμάθηση κάποιας τέχνης-επαγγέλματος, που θα βοηθήσουν την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία.
- Το γενικότερο αρνητικό κλίμα απέναντι στους μετανάστες και πρόσφυγες που συνεχώς οξύνεται, ιδιαίτερα σε υποβαθμισμένες περιοχές των αστικών κέντρων, με πρόσφατα μάλιστα φαινόμενα ρατσιστικής βίας, δημιουργεί πρόσθετα προβλήματα ασφάλειας και επιβίωσης σε άτομα για τα οποία το Κράτος έχει υποχρέωση να εξασφαλίσει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, όπως είναι οι αιτούντες άσυλο.
- Τέλος, όσον αφορά στον τομέα της ένταξης για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες, δεν τηρείται η αρχή της ίσης μεταχείρισης με τους Έλληνες πολίτες, όσον αφορά μια σειρά κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, τόσο σε επίπεδο νομοθεσίας (π.χ. απαλλαγή από το φόρο πρώτης κατοικίας) όσο και σε επίπεδο πρακτικής.

Προτάσεις Ύψιας Αρμοστείας

- Δημιουργία νέων κέντρων φιλοξενίας για αιτούντες άσυλο, για όσο χρόνο διαρκεί η εξέταση του αιτήματός τους (κατά προτίμηση, μέσα ή κοντά σε αστικά κέντρα, ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση στην αγορά εργασίας και η ομαλή κοινωνική ένταξη), και αύξηση της χωρητικότητας των λειτουργούντων σήμερα κέντρων, ώστε να μειωθεί αισθητά ο αριθμός των αστέγων που, παρότι έχουν υποβάλει αίτημα ασύλου, δεν απολαμβάνουν των δικαιωμάτων που αναγνωρίζει η ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία. Παράλληλη βελτίωση των συνθηκών στα υπάρχοντα κέντρα φιλοξενίας, με έμφαση στην ενίσχυσή τους με εξειδικευμένο προσωπικό και με

υποστηρικτικές υπηρεσίες που θα προετοιμάζουν τους αιτούντες άσυλο για ενδεχόμενη ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Για τα παραπάνω απαιτείται σχεδιασμός σε βάθος χρόνου, ειδικά κονδύλια από τον κρατικό προϋπολογισμό και περαιτέρω αξιοποίηση των σχετικών ευρωπαϊκών προγραμμάτων και κονδυλίων.

- Ενεργοποίηση της διάταξης του Π.Δ. 220/2007 για οικονομικό βοήθημα για τα καθημερινά έξοδα των καταγεγραμμένων αιτούντων άσυλο που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για τη συντήρησή τους.
- Διευκόλυνση της πρόσβασης των αιτούντων άσυλο στην αγορά εργασίας και λήψη σχετικών νομοθετικών μέτρων, ιδίως στην περίπτωση της παντελούς έλλειψης προνοιακών παροχών ως αντιστάθμισμα.
- Ιδιαίτερη προσοχή στην περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων, με ενίσχυση και βελτίωση των υποστηρικτικών δομών στα ειδικά κέντρα που λειτουργούν σε διάφορα σημεία της χώρας με την ευθύνη του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τη διαχείριση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, και με άμεση δημιουργία νέων κέντρων φιλοξενίας ανηλίκων ώστε να αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των παιδιών που μπορούν να φιλοξενοούνται σε αυτά.
- Λήψη άμεσων, ειδικών μέτρων για τη στήριξη των οικονομικά ασθενέστερων προσφύγων, προσφύγων προχωρημένης ηλικίας, αναπήρων, πολυμελών οικογενειών κλπ.
- Τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, όπου αυτή προβλέπεται από την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία, μεταξύ ημεδαπών, αναγνωρισμένων προσφύγων ή δικαιούχων καθεστώτος επικουρικής προστασίας ή ανθρωπιστικού καθεστώτος ή αιτούντων άσυλο, για την απόλαυση αστικών (π.χ. γάμος), κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων.
- Μέτρα στήριξης της κοινωνικής ένταξης των αναγνωρισμένων προσφύγων και των δικαιούχων επικουρικής προστασίας ή ανθρωπιστικού καθεστώτος, όπως εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας, απρόσκοπτη πρόσβαση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, την υγεία, την επαγγελματική αποκατάσταση και την αγορά εργασίας, ώστε να περιοριστούν τα φαινόμενα περιθωριοποίησής τους και να εξασφαλιστεί η ομαλή και πλήρης ένταξή τους στην κοινωνία.
- Αποτελεσματική αντιμετώπιση των φαινομένων ξενοφοβίας και ρατσιστικών εκδηλώσεων, με εκπόνηση ολοκληρωμένου σχεδίου κοινωνικής πολιτικής για το μεταναστευτικό, σε συνεργασία και με τις οργανώσεις/κοινότητες μεταναστών και προσφύγων, που θα λαμβάνει υπόψη όλες τις παραμέτρους του προβλήματος (ασφάλειας, δημόσιας υγείας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αξιοπρεπούς διαβίωσης) και δεν θα εξαντλείται στη λήψη αστυνομικών μέτρων -τα οποία θα πρέπει πρωτίστως να στραφούν κατά των κυκλωμάτων διακίνησης και οργανωμένου εγκλήματος. Στο πλαίσιο αυτό, το γενικότερο ζήτημα της στέγης στα αστικά κέντρα θα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα των τοπικών αρχών και της Πολιτείας.